

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Люблінська школа бізнесу (Словенія)
Краківський економічний університет (Польща)

VII Міжнародна науково-практична конференція

**“УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ
ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ:
РЕАЛІЇ І ВИКЛИКИ”**

11 квітня 2025 р.

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку (м. Одеса)
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Люблінська школа бізнесу (Словенія)
Краківський економічний університет (Польща)

**УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ
ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ:
РЕАЛІЇ І ВИКЛИКИ**

**MANAGEMENT OF SOCIO-ECONOMIC
TRANSFORMATIONS OF BUSINESS PROCESSES:
REALITIES AND CHALLENGES**

Тези доповідей
VII Міжнародної науково-практичної конференції

11 квітня 2025 р.

Мукачево
2025

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ І ТРАНСФОРМАЦІЙ

БРАТЮК В. Страхування в умовах війни: проблеми та шляхи їх вирішення	10
БРАТЮК В., БУРАЧ Т. Аналіз контролю за використанням бюджетних коштів в Україні: переваги та недоліки	12
БРАТЮК В., ГЕРЦУСЬКИЙ В. Аналіз системи пенсійного забезпечення в Україні: сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення	14
ГОБЛИК-МАРКОВИЧ Н., КОШІЛКА М. Сучасні підходи до підтримки малого бізнесу в Україні в умовах війни	17
ГОЛУБЬ В., КАМПОВ Н. Інституційний вимір формування ефективної держави: постановка проблеми	19
КОЗАР В., ГОЛОВАЧКО В. Управління трудовими ресурсами та їх адаптація до технологічних змін в економіці	23
КОЛЯДКА М., ФЕЄР О. Монетарна політика в умовах глобальної нестабільності	25
КОСТЬ О., ГОЛОВАЧКО В. Регуляторна політика держави та її вплив на економічне зростання в умовах глобальних трансформацій	27
КРУГЛЯКОВА В., БУРЛАЧЕНКО Д. Стан зовнішньої заборгованості України в сучасних умовах	29
ЛАНДАРЬ А., ТОЛКАЧОВА Г. Управління економічним розвитком держави в умовах глобальних викликів і трансформацій	32
ЛАТИК П., КРАСНЯНСЬКА М., БАЛАНЮК І. Порівняльний аналіз податкових систем країн ЄС та України	34
ЛЕНДЕЛ М., ТУРЯНЧИК Ю. Інноваційний розвиток як ключовий чинник забезпечення конкурентоспроможності українського бізнесу в умовах післявоєнної трансформації	36
ЛИЗАНЕЦЬ А., ПОПОВИЧ О., ГОГА М. Адаптивність ринку легкових автомобілів в Україні в умовах війни	38
ПАВЛЮК А. Туристична політика ЄС та місце в ній практик міжнародного співробітництва	41
ПОПОВА О. Виклики для українських аграріїв за актуалізації еколого-кліматичного курсу	44
СТЕГНЕЙ М., БАБІЛЯ Д. Фінансово-економічна безпека бізнесу та національної економіки	47
ЧЕРНЕВИЙ Ю., ДИМИД Л., УХАНСЬКА А. Податкові реформи в Україні	49

СЕКЦІЯ 2. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА УПРАВЛІННЯ СУСПІЛЬНИМ РОЗВИТКОМ

БІЛЬ М. Проблеми втрат людського потенціалу України	51
БРАТЮК В. Ефективне управління державними фінансами: функції та трансформації сучасного казначейства	54
БРЕЦКО Ю., ЛІБА Н. Періодизація міграційних криз та їх наслідки	57
ГОЛОВАЧКО В., КОБЕЦЬ І. Управління міграційними процесами як фактор національної безпеки	59
ІЛЬТЮ Г., ГИНДРЮК Т., МАТЕЙ М.-Л. Ресурсозбереження та екологізація виробництва як шлях до сталого розвитку України	63
КОПЧА Є., МАКСИМЕНКО Д. Міжнародне співробітництво у сфері національної безпеки: стратегічні аспекти	66
ЛУЖАНСЬКА Т., ЛЕТА В., МОРОЗ О. Розвиток сектору відновлювальної енергетики в Україні з позицій ресурсозбереження	68
МОЛНАР-ЧАТЛЮШ А. Вимоги до майбутнього вчителя початкових класів	71
ПАСЕКА С. Методологічні аспекти дослідження соціально-трудового потенціалу туристичного регіону в умовах інноваційних змін та загроз	73
П'ЯТКА Н., ІЛЬТЮ Г., БИСЬМАК В. Механізм регіонального еколого-економічного управління	76
РОМАНЮК Р., ГРАБ М., ЛЕНДЕЛ Є. Управління логістичними ризиками в умовах	79

УДК 911.3:30/33 (477.8)

НАТАЛІЯ П'ЯТКА

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри географії та суспільних дисциплін
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна

ГАЛИНА ІЛЬТЮ

кандидат політичних наук, доцент
доцент кафедри географії та суспільних дисциплін
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна

ВІКТОРІЯ БИСЬМАК

здобувачка вищої освіти ОС «бакалавр» спеціальності 106 «Географія»
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна

МЕХАНІЗМ РЕГІОНАЛЬНОГО ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Механізм еколого-економічного управління являє собою сукупність важелів впливу на господарські суб'єкти для обліку та контролю екологічних факторів на усіх стадіях їх діяльності. Еколого-економічне управління включає ряд інструментів, які за своєю суттю мають комплексний (змішаний) характер: 1) створення екологічних фондів є інструментом еколого-економічних внесків і методом стимулювання одночасно; 2) екологічне страхування нині також стає змішаним адміністративно-економічним заходом. Системи еколого-економічного управління мають у своєму підґрунті такі фундаментальні складові: екологічні закономірності; регулятивні закони; екологічну політику; стандарти, нормативи, ліміти; методології системного підходу; кадастри і механізми (методи) управління. Рівні еколого-географічного управління поділяються на: державний - суб'єктами є держані органи екологічного управління; корпоративний або «зовнішній» рівень - в межах підприємницьких асоціацій та корпорацій; виробничий екологічний менеджмент - в рамках конкретного підприємства (організації, компанії); міжнародний рівень - почав формуватись вже з 1992 р.

Взаємодія промислових об'єктів з навколишнім середовищем являє собою еколого-економічну систему, в якій економічна частина характеризує виробничу діяльність об'єктів по задоволенню потреб суспільства, а екологічна частина забезпечує виробництво всіма видами природних ресурсів та приймає від функціонуючих виробництв потоки забруднень (відходи, викиди, стоки, фізичні випромінювання і т. д.). економічний стан виробництва залежить від можливостей по використанню природних ресурсів і від відновлювальних здібностей природних комплексів по відтворенню самоочищення. Характер таких взаємозв'язків знаходить відображення у еколого-економічному моделюванні, що представляє собою опис економічних і екологічних процесів в їх взаємозв'язку у вигляді еколого-економічних моделей [1].

З-поміж важливих причин поглиблення кризового екологічного стану в державі можна виокремити відсутність науково обґрунтованих критеріїв оцінки екологічних і техногенних загроз національній безпеці, а також недостатній рівень пріоритету державної екологічної політики за відсутності дієвого моніторингу актуальних загроз і ризиків.

Еколого-економічне управління охоплює різні функціональні сфери діяльності підприємства:

1. Управління організаційною культурою орієнтоване на формування екологічної політики підприємства шляхом інтеграції економічних та екологічних цілей його функціонування.

2. Управління екологічною безпекою включає:

- аналіз і вибір технологічних процесів, що забезпечує найменший вплив на навколишнє середовище;

- планування заходів з охорони навколишнього середовища;
- контроль виконання графіків щодо зниження обсягів шкідливих викидів і скидів;
- організацію розробки програм з попередження позаштатних ситуацій;
- розподіл обов'язків з контролю екологічної безпеки на підприємстві;
- моніторинг навколишнього середовища.

3. Управління природними ресурсами полягає в регулюванні процесів вибору сировини (нешкідливого з екологічної точки зору і доступного за ціною - з економічної), транспортування, раціонального і комплексного використання природних ресурсів у технологічному процесі (зниження норм їх витрати, повнота використання сировини), контролі над впровадженням систем оборотного водопостачання.

4. Управління використанням енергії спрямоване на пошук способів зниження енергоємності підприємства (включаючи впровадження енергозберігаючих технологій).

5. При управлінні циклом поводження з відходами на підприємстві враховують запобігання утворенню відходів (мінімізацію їх утворення) і можливість рециклінгу та вторинного використання відходів, безпечне транспортування і розміщення відходів.

6. У процесі управління життєвим циклом продукції контролюється екологічність продукції на всіх стадіях життєвого циклу: розробка, виробництво, експлуатація, утилізація. Управління життєвим циклом продукції також передбачає контроль характеристик пакувальних матеріалів і тари для виявлення їх відповідності екологічним вимогам (нешкідливість для людини і навколишнього середовища, можливість багаторазового використання або утилізації).

7. Екологічний облік і звітність використовують для документування та інформування зацікавлених осіб про діяльність компанії в галузі охорони навколишнього середовища та раціонального природокористування.

8. Оцінка економічної ефективності природоохоронних заходів проводиться для обґрунтування доцільності екозахисних дій і визначення їх рентабельності.

Наявність ефективного еколого-економічного управління на підприємстві сприяє формуванню наступних конкурентних переваг:

1) зниження експлуатаційних витрат, завдяки: економії енергії та сировини; економії коштів в результаті використання вторинної сировини; зниження плати за природні ресурси і забруднення.

2) збільшення прибутку підприємства внаслідок: більш високих цін на екологічно чисту продукцію (природоохоронне законодавство багатьох країн передбачає введення цінової надбавки на продукцію, що забезпечує ефект захисту довкілля); підвищення конкурентоспроможності виробів, що володіють екологічними характеристиками; збільшення частки продукції на ринку; реалізації побічних продуктів і відходів виробництва; пільгового оподаткування та кредитування.

3) переваги стратегічного характеру: створення сприятливої ділової репутації в очах споживачів, потенційних партнерів, інвесторів; забезпечення розвитку підприємства; сприятливі взаємини з державними природоохоронними органами, громадськістю та «зеленими» рухами [2].

Необхідність реформування економічної системи держави вимагає вдосконалення екологічної політики, досягнення екологічної безпеки як найважливішого чинника еколого-економічного (збалансованого) розвитку. Для обґрунтування ефективності прийнятих управлінських рішень з урахуванням постійно виникаючих екологічних ризиків підприємства регіону повинні володіти продуманою системою стратегічних цілей і відповідним механізмом по їх досягненню. Як такого механізму слід виділити *екологічний менеджмент*, покликаний оцінити екологічний потенціал підприємства, а також пов'язані з його діяльністю екологічні ризики, обґрунтувати екологічну політику

підприємства, а також забезпечити її реалізацію за допомогою застосування продуманої системи заходів і інструментів. Побудова оптимізаційних моделей управління екологічно безпечним розвитком регіону дозволяє відшукати адекватний регіональній екологічній ситуації варіант управління, здійснити оцінку окремо взятих суб'єктів господарювання в регіоні і орієнтувати їх діяльність так, щоб кожен фактор максимально наближався до пункту рівноваги.

В організації, яка постійно пов'язана з екологічною проблематикою, екологічні аспекти стають частиною управління, створюється система екологічного менеджменту. Впровадження системи екологічного менеджменту (СЕГУ) служить основою для формування конкурентного, стійкого, відповідального бізнесу, здатного задовольнити зростаючі потреби клієнтів і очікування громадськості. Система екологічного менеджменту допомагає скоротити витрати, підвищити якість не лише продукції і послуг, але і компанії в цілому, послідовно зменшувати негативну дію продукції на довкілля і здоров'я людини упродовж усього її життєвого циклу, тим самим, підвищуючи конкурентні можливості організації. Ефективність екологічного менеджменту в регіоні для покращення рівня екологічної безпеки залежить від різноспрямованого впливу багатьох взаємозв'язаних, але діючих організаційних, економічних і політичних чинників [3].

Регіони екологічного лиха мають оголошуватись ділянки території України, де в результаті господарської або іншої діяльності відбулися глибокі незворотні зміни навколишнього природного середовища, які потягли за собою суттєве погіршення здоров'я населення, порушення природної рівноваги, руйнування природних екологічних систем, деградацію флори і фауни. Ці зони встановлюються урядовими постановами, і при їх виділенні необхідно, ймовірно, враховувати не тільки зміни природного середовища, а й конкретні показники здоров'я населення, а також дані про господарсько-економічний і соціальний стан регіону [4].

При визначенні рівня гостроти регіональних екологічних проблем і ситуацій очевидно слід враховувати показники, що характеризують зміну природних компонентів і умови, які впливають на санітарно-гігієнічну обстановку, ведуть до виснаження і втрати природних ресурсів, порушують і видозмінюють природні ландшафти. Дуже гострі екологічні ситуації виникають там, де стан природного середовища починає безпосередньо загрожувати умовам життя населення, а окремі регіональні екологічні проблеми або їх сукупність досягають критичного, кризового і навіть катастрофічного рівня гостроти, створюючи зони надзвичайної екологічної ситуації та зони екологічного лиха.

Для створення балансу між економічними й екологічними інтересами регіонів слід визначити рівні екологічної безпеки територій та виявити основні загрози з боку техносфери, суспільства та, власне, навколишнього природного середовища для безпечної життєдіяльності людини. Рівень екологічної безпеки території залежить від того, наскільки небезпечними є джерела забруднення, що розміщуються в регіоні або на сусідніх територіях.

Головними напрямками природоохоронної діяльності, щоб забезпечити кардинальне вирішення багатьох проблем, є уникнення деградації природного середовища шляхом розвитку безвідходних технологій і екологічно чистих виробництв, а також задоволення екологічних та економічних потреб в природних ресурсах на основі виробництва замінників природних матеріалів, використання нетрадиційних і невичерпних видів енергії.

Список використаних джерел:

1. Дмитрук О.Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу / О.Ю.Дмитрук - К.: «Альтерпрес», 2004. - 192с.

2. Клименко М. О. *Моніторинг довкілля : підручник / Клименко М. О., Прищепя А. М., Вознюк Н. М. - К. : Академія, 2006. - 360 с.*
3. *Екологічний менеджмент : Реком. МОНУ як навчальний посібник для студ. ВНЗ / За ред. Семенова В. Ф., Михайлюк О. Л. - К : ЦУЛ, 2004. - 407 с.*
4. *Техноекологія: підручник / за ред. М.С.Мальованого. – Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2013. – 424 с.*
5. Яремчук, І. Г. *Економіка природокористування : Навчальний посібник / І. Г. Яремчук. – Київ : Просвіта, 2000. – 429 с.*

УДК 338.47:338.1(063)

РОЛАНД РОМАНЮК

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна

МИРОСЛАВ ГРАБ

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна

ЄВГЕНІЙ ЛЕНДЕЛ

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна

УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМИ РИЗИКАМИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА ВОЄННОГО СТАНУ

У світовій практиці ризики в логістиці є одним із основних факторів, що впливають на результативність комерційних операцій. За статистикою, до 50% таких операцій зазнають невдачі саме через недостатню увагу до управління ризиками. Особливо варто відзначити, що близько 75% логістичних ризиків спричинені людським фактором: помилками персоналу, втому, психологічними особливостями та порушенням стандартів.

В умовах війни цей відсоток лише зростає, адже система функціонує під тиском постійної небезпеки та обмежених ресурсів. Проте логістика, як галузь, вимагає не лише гнучкості, а й надійності – одного з її ключових принципів. Саме тому актуальним є не лише виявлення ризиків, але й розробка дієвих механізмів управління ними.

Важливою частиною аналізу є класифікація ризиків. Ми виділяємо внутрішні (ендогенні) ризики, пов'язані з технологічними процесами всередині підприємства – це зберігання, транспортування, комплектація, сортування. Вони безпосередньо залежать від кваліфікації персоналу, наявності технічних ресурсів і організаційної структури.

До зовнішніх (екзогенних) ризиків належать фактори, на які логістична система має обмежений вплив: це економічна нестабільність, інфляція, зміни податкового та митного законодавства, екологічні вимоги, поведінка споживачів, а також політичні й геополітичні чинники.

У сучасних українських реаліях перше місце в переліку ризиків займає воєнний ризик. Він став критичним для всіх секторів логістики. Серед його проявів – втрата людського капіталу, руйнування житла, підприємств та інфраструктури. Зокрема, було пошкоджено понад 25 тисяч кілометрів доріг і 340 штучних споруд.

Через бойові дії порушено ланцюги постачання, зокрема морські перевезення, які раніше займали значну частину в українському експорті. Відбувається постійна перебудова маршрутів, нестабільна вартість доставки, дефіцит транспорту, особливо у

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>